

Naturvernforbundet i Nordland
Frode Solbakken, leder.
Baklandsveien 152
8646 Korgen

Klima- og miljødepartementet
0030 Oslo
postmottak@kld.dep.no

Korgen 30.11. 2023

Innspill etter regionalt møte for Nord-Norge om oppfølging av Naturavtalen og klimamålene

«Regjeringen har i sin politiske plattform lagt til grunn at klima og natur skal være en ramme rundt all politikk. Dette er et viktig utgangspunkt for begge meldinger. I møtet ønsker vi innspill til disse spørsmålene spesielt:»

1. *Når vi i 2050 har nådd natur- og klimamål, hva er de tre viktigste grepene som ble gjort i dag for å komme dit?*
 - Kunnskapsbasert forvaltning og etterlevelse av «føre-var prinsippet» er standarden for alle nivåer i forvaltningen mht natur og klima.
 - Naturavtalen og klimaforpliktelsene Norge har påtatt seg er fulgt opp både i offentlig og privat sektor. Klare tiltaksplaner er utarbeidet og implementert tverrsektorielt iht til intensjoner og tekst i avtaleverket.
 - Kommunalt selvstyre i arealpolitikken er opprettholdt, men innenfor et stramt regelverk med aktiv veiledning, oppfølging og -ved behov-sanksjonering av kommunene fra statsforvalter. Statsforvalters rolle er styrket, og planavdelingen er flyttet tilbake til Klima- og miljødepartementet.
2. *Hvilke viktige rammer og hensyn må de to meldingene ha med seg fra ditt ståsted?*
 - At verdifull natur blir bevart og restaurert, både av hensyn til klima og klimatilpasning, men også av hensyn til naturmangfoldet i seg selv.
 - At Norge skal bli et lavutslippssamfunn innen 2050, med lavest mulig samlede utslipp i perioden
 - At meldingene definerer og klargjør bærekraftbegrepet før dette nyttes i utredningene.
 - At kraftressursene er en begrenset ressurs og må disponeres med tanke på samfunnsøkonomisk nytte.
3. *Arealbruksendringer er en stor utfordring både for natur og klima. Hva bør meldingene legge frem for å sikre at arealbruken fremover bidrar til at vi når natur- og klimamålene?*
 - Kommunene må pålegges «planvask» i tråd med oppdaterte natur- og klimamål. Revisjonen av planverket må gjøres innenfor et felles rammeverk for kommune-Norge, slik at vi unngår lokale og regionale ulikheter i gjennomføringen.
 - Prosesser som f.eks. Nasjonal transportplan må samordnes med natur- og klimamålene slik at samfunnsplanleggingen blir konsistent.
 - Storskala arealbruk som bunntåling og skogbruk må underlegges samme styringsverktøy som annen arealbruk, og lovverket må oppdateres for å sikre dette. Skogbruket må få på plass forskrifter som regulerer driften og som er offentligrettslig bindende.
 - Miljøutredninger kan ikke lengre skje på oppdrag og direkte finansiering av tiltakshaver. Konsulenter som gjennomfører kartlegginger og utredninger i forbindelse med naturinngrep, må i framtiden utpekes av miljømyndighetene, f.eks. Miljødirektoratet, og lønnes av staten, gjerne via et fond som tiltakshavere må betale inn til. Bl.a. NVE rapport 102-2015 (https://publikasjoner.nve.no/rapport/2015/rapport2015_102.pdf) viser hvor nødvendig det er å bryte bindingene mellom utbyggerinteressene og konsulentfirmaene for at naturkartleggingene skal kunne bli objektive og av god kvalitet, jf. naturmangfoldlovens §8. Myndighetene må også sørge for krav og sertifiseringsordninger til utredere som arbeider på miljøområdet. Begge disse grepene er

tvingende nødvendige tiltak for å sikre et reelt kunnskapsgrunnlag og gjenopprette tillit til biologiske kartlegginger og utredninger som utføres forbindelse med naturinngrep.

4. *Internasjonalt samarbeid er nødvendig og viktig for å løse klima- og naturkrise. Hvordan kan internasjonalt samarbeid styrkes på klima- og naturområdet i årene fremover?*
 - Norge bør bruke Oljefondet mer aktivt til å få finansnæring og privat sektor til å ta både natur- og klimahensyn
 - Norge bør videreføre og utvide regnskogsatsingen
 - Norge bør alliere seg med andre oljeland om politikk for utfasing i tråd med klimamålene
 - Tilliten i internasjonale klimaforhandlinger må styrkes, blant annet gjennom sterkere nasjonal klimapolitikk og mer og bedre klimabistand
 - Norge bør innføre EUs regelverk på miljøområdet på flere områder enn i dag. Vannrammedirektivet er norsk lov, men også flere av EUs miljødirektiver bør være aktuelle for Norge å slutte seg til.

5. *Naturavtalen er et rammeverk for alle. Hvordan kan vi sikre at alle samfunnsaktører og hele myndighetsapparatet i denne regionen tar sin del av ansvaret for å gjennomføre naturavtalen og stanse tapet av natur innen 2030?*
 - Øremerkede tilskudd fulgt av pålegg til kommunene om å sikre kompetanse på natur- og miljø i kommuneadministrasjonene
 - Pålegge alle kommuner å lage en kommunedelplan for naturmangfold som skal legges til grunn i arbeidet med kommunenes arealplaner land og sjø.
 - Styrke statsforvalterens plikt til å veilede kommunene i arealpolitikken.
 - Styrke statsforvalters innsigelsesrett i arealsaker.
 - Kommunenes rett til å dispensere fra egne arealplaner og nasjonale føringer på miljøområdet må kraftig innskrenkes ved at endringene i plan- og bygningslovens §19-2 fra 2020 må oppheves og dispensasjonsadgangen innskjerpes.

6. *Hva trenger kommuner, næringsliv og andre av kunnskap og virkemidler for å ivareta naturen bedre i denne regionen?*
 - Et langt bedre kunnskapsgrunnlag om natur- og arts mangfold, fundamentert i offentlig tilgjengelige og brukervennlige databaser. Dette krever en nasjonal satsing på naturkartlegging og innføring av en plikt for alle kommuner til å kartlegge naturverdiene i sin kommune.
 - Klare statlige rammer for arealbruk og miljøhensyn som følges opp av statsforvalter overfor kommunene.
 - Krav til statlige selskap og næringslivet om å følge «best practice» i drift og ved gjennomføring av prosjekter.

7. *Hvilke andre grep enn vern kan vi ta for å sikre langsiktig beskyttelse og bevaring av viktige naturområder (jfr mål 3 i naturavtalen)?*
 - Respekt for samiske rettigheter og urfolksområder
 - Revisjon av skogloven inkludert tilhørende offentligrettslige og bindende forskrifter (krav om miljøregistreringer, søknadsplikt for hogst, forbud mot hogst av gammel naturskog). Revisjon av havressursloven (restriksjoner på bunntål og marine verneområder) for å sikre at lovlig næringsaktivitet ikke ødelegger verdifulle naturverdier.
 - Revisjon av vilkår for vannkraftkonsesjoner må sørge for reelle og etterprøvbare miljøforbedringer (naturrestaurering) i vassdraget
 - Restaurering av jordbruksarealer for å tilbakeføre kantsoner, insekter, hekkeplasser og våtmarker i samspill med jordbruket
 - Trålforsbud utenfor dedikerte trålområder
 - Havbruk i åpne merder og landbaserte oppdrettsanlegg i strandsone uten full rensning må forbys. Målet må være en konvertering til helt lukkede anlegg med null utslipp (RAS-teknologi),

forskriftsmessig avfallshåndtering og gjenbruk av bioavfallet til bl.a. gjødsel i landbruket (og således redusere bruken av kunstgjødsel).

8. *Med utgangspunkt i 2050-utvalgets hovedanbefalinger (se lenke), hva bør klimameldingen prioritere å følge opp, sett fra ditt ståsted?*
- UFF-modellen bør brukes i all politikk (Unngå, Flytt, Forbedre)
 - Stans i ny oljeleting, fordi dette vil gi et langsiktig styringssignal, holde CO₂ i bakken og frigjøre både arbeidskraft, kreativitet og ressurser
 - Gjennomgå rekkefølgen på klimatiltak for å sikre at UFF-modellen følges, og at man ikke benytter knappe verdifulle ressurser for å kutte utslipp fra en aktivitet eller sektor som like gjerne kan unngås eller flyttes. Dette gjelder særlig i kraftpolitikken.
 - Revidere arealpolitikken og gjennomføre «planvask» slik at arealbruk i alle kommuner er i tråd med klima- og naturmålene.
9. *Hvordan legge til rette for en rettferdig omstilling til lavutslippssamfunnet, og hvordan bør en klimapolitikk som når klimamålene innrettes slik at den har legitimitet og aksept i samfunnet?*
- **Et bærekraftig samfunn er bærekraftig for folk, natur og klima.**

Menneskerettighetene må følges. Inkludert urfolksrettigheter. Naturen må bevares og restaureres. Klimamålene må nås. For å oppnå målene er en reell kriseforståelse og gjennomføringen av den økonomiske fordelingspolitikken grunnleggende. En reell kriseforståelse betyr at myndigheter og bedrifter tar konsekvensene av de utfordringene vi står overfor og setter inn tiltak med påviselig effekt.

Nå-situasjonen kan oppsummeres med at naturkrisen ikke tas på alvor eller følges opp i praksis, mens klimakrisen mest av alt framstilles som en fantastisk forretningsmulighet for «grønne» næringer. Vi redder ikke naturen ved å bygge den ned med «grønne» vindturbiner eller «grønne» gruver som dumper avfallet sitt i nærmeste fjord. Klodens klima reddes knapt gjennom ekstensiv tilkarringsvirksomhet innenfor «grønt» næringsliv. Tvert i mot bidrar disse utviklingstrekkene til utstrakt klimaskepsis i befolkningen og dalende interesse for klimapolitikk.

Fordelingspolitisk må fordeler og ulemper knyttet til natur- og klimaomstillingen fordeles rettferdig. Her må de samme grunnprinsippene gjelde som for vårt progressive skattesystem. De med sterkest økonomisk rygg må ta de tyngste takene.

Stadig flere miljøsaker bringes inn for domstolene fordi det er håpløst å få politisk gjennomslag eller medhold i et miljøbyråkrati pålagt å vurdere «samlet samfunnsinteresse». Dette skjer på tross av lovverk eller avtaler Norge har forpliktet seg på. Vi snakker her om et annenrangs lovverk som ikke står på egne ben, men som må prøves i domstolene for ha praktisk betydning. «Samlet samfunnsinteresse» er forøvrig et felt som miljøbyråkrater sjelden har kompetanse på. Men de blir likevel bedt om å uttale seg om nettopp dette. Tendensen er klar: Miljøbyråkratene beskriver gjerne de negative konsekvensene for klima, natur og biomangfold på forbilledlig måte i sine saksutredninger, men når konklusjonen kommer tillates gjerne tiltaket som er omsøkt etter «en samlet vurdering». Med andre ord taper naturen i de aller fleste saker i møtet med kommersielle interesser og ønsket om økonomisk vekst.

I de sakene hvor Staten taper i rettsapparatet ser vi en smertefull sendrektighet i oppfølgingen, jf. Fosensaken. Dette bakteppet forklarer mye av tillitskrisen som stadig bygger seg større mellom myndighetene og miljøorganisasjonene. Myndighetenes handlemåte bidrar også til å svekke allmennhetens tillit til demokratiet og rettsstaten. Et inntrykk fester seg av at regjeringen, den utøvende makt, ikke respekterer og følger avgjørelser i den dømmende makts øverste organ, Høyesterett, men undergraver maktfordelingsprinsippet slik det kommer til uttrykk i Grunnloven. Som «storforbrukere» og

varme forsvarere av demokratiet og demokratiske institusjoner, finner vi i Naturvernforbundet i Nordland denne utviklingen svært bekymringsfull.

Filosofen Sokrates sa noe slikt som at «Rett innsikt gir rett handling, som i sin tur gjør mennesket lykkelig». Hovedutfordringen i miljøpolitikken er ikke først og fremst mangel på «rett innsikt». Problemet er manglende vilje og evne til å følge opp med «rett handling». Dermed havner vi en ulykkelig situasjon for folk, natur og klima.

Lykke til videre med arbeidet!

For Naturvernforbundet i Nordland,

Frode Solbakken, leder